

ДОКЛАД

за проведената в периода 12-13 юни 2026 г.

среща на МЕДЕЛ в гр. Билбао, Испания

Втората за 2026 г. среща на членуващите в МЕДЕЛ съдийски и прокурорски организации беше проведена в гр. Билбао, за времето от 12 до 13 юни, като домакини бяха испанските професионални асоциации Съдии за демокрация и Съюза на прогресивните прокурори. Представител на Съюза на съдиите в България на срещата беше съдия Атанас Стоилов Атанасов.

В първия ден на срещата, 12 юни 2026 г., двете асоциации – домакини, заедно с Юридическия факултет на Университета Деусто организираха конференция на тема „Двойна граница: пол и детство в съвременните миграционни процеси. Европейски регламенти и права на човека“. Център на дискусиата, в която участваха съдии, прокурори и научни работници беше новият Пакт за миграцията и убежището на Европейския съюз. Испански съдии и прокурори разказаха за предизвикателствата в работата си по дела, свързани с предоставяне на убежище. Преглед на практиката на Съда на ЕС и на ЕСПЧ по такива дела беше представен от съдия Бостжан Залар от Върховния административен съд на Словакия и ад-ход съдия в ЕСПЧ /презентацията на съдия Залар на английски език - <https://medelnet.eu/arguable-claim-in-relation-to-prohibition-of-inhuman-treatment-and-protection-of-privacy-under-case-law-of-the-cjeu-and-echr-in-the-light-of-the-mandatory-border-procedure-under-th//>

Особено вълнуващо беше изказването на Сафия Ян Мохамад, афганистанска съдия в изгнание, която в своята реч каза: „Аз съм афганистанска съдия. В продължение на години работих в Афганистан като съдия в съда, отговарящ за делата за насилие срещу жени в град Кабул, а днес живея като мигрантка в Памплона, Испания.... Аз не съм просто жена, която е загубила съда си. Аз не съм просто мигрантка. Аз не съм просто история за изгнание. Аз съм гласът на много жени, които не успяха да стигнат дотук. Аз съм споменът за онези, които мълчаливо защитаваха справедливостта. И преди всичко аз съм доказателството, че човешкото достойнство не може да бъде отнето от никаква граница или система. Защото ако днес стоя тук и ви говоря, това, което чувате, не е само моят

глас. Това е гласът на хиляди афганистански жени. Това е гласът на онези, които все още чакат справедливост. Това е гласът на онези, които, дори и в мълчание, никога не са преставали да съществуват.“ /текст на речта на съдия Сафия Ян Мохамад на английски език - <https://medelnet.eu/distance-does-not-erase-commitment-the-voice-of-an-afghan-judge//>

Онлайн участие в конференцията взе Специалният докладчик на ООН по въпросите на независимостта на съдиите и адвокатите, проф. Маргарет Сатертуейт. /пълен текст на речта на проф. Маргарет Сатъртуейт на английски - <https://medelnet.eu/the-speech-by-prof-margaret-satterthwaite-un-special-rapporteur-on-the-independence-of-judges-and-lawyers-at-the-medel-conference-in-bilbao-june-12-2026/>

Проф. Сатертуейт представи акцентите от доклада си пред Съвета по правата на човека относно принципите за назначаване на съдии:

- Докладът изхожда от една проста предпоставка: независимостта на съдебната система започва много преди съдията да разгледа дадено дело.
- Тя започва още с начина, по който съдиите се подбират и назначават.
- Недобре организирани процедури за назначаване правят съдебните системи уязвими към политизиране и подчиняване на външни влияния.
- Когато фактори като политическа лоялност, идеологическа принадлежност или връзки с влиятелни интереси проникнат в механизмите за подбор, те могат да определят кои лица постъпват в съдебната система и, в крайна сметка, способността на съдилищата да защитават правата.
- От друга страна, системите за назначаване, основани на заслуги, почтеност, компетентност, прозрачност и разнообразие, укрепват доверието на обществото в правораздаването и спомагат за гарантиране на съдебната независимост.
- Поради това докладът подчертава значението на обективни и предварително определени критерии, независими и безпристрастни механизми за подбор, строги ограничения върху временните назначения, прозрачност, равен достъп, разнообразие и

представителност, както и гаранции срещу политическа намеса в съдебната кариера.

- Тези принципи не са абстрактни институционални съображения; те са практически гаранции, предназначени да осигурят, че съдилищата ще продължат да са в състояние да защитават правата, когато тези права са подложени на натиск.

Във втория ден на срещата, 13 юни 2026 г., беше проведено заседание на Административния съвет на МЕДЕЛ – орган, който включва представители на членуващите в асоциацията организации и който заседава три пъти годишно. Домакин на срещата беше Регионалната прокуратура на Билбао. Заседанието на Административния съвет на МЕДЕЛ започна с отчет на президента на организацията Мариаросариа Джулиелми, която представи дейността на Бюрото в предходните месеци и взетите от нейна страна като представител на асоциацията международни срещи. След това представителите на отделните организации бяха поканени разкажат за актуални проблеми на правосъдните системи в техните държави.

Чрез онлайн участие представителят на полската съдийска асоциация Юстиция Моника Фраковяк разказа за приключилите успешно вътрешни избори за членове на Върховния съвет на съдебната власт. Поради налаганото многократно вето от страна на президента, управляващата коалиция не е могла да промени законодателството, прието по времето на управлението на Право и справедливост, според което всички членове на Върховния съвет на съдебната власт се избират от Сейма /полския парламент/. За да не допуснат избор на политически инфилтрирани членове на Съвета, Юстиция и други съдийски организации са решили да организират провеждане на вътрешни избори в полските съдилища, като са били предложени кандидати в листа, изготвена от организациите – инициатори с идеята ако тези кандидати получат подкрепа, да бъдат предложени на Сейма. Въпреки скептицизма на част от полските колеги, изборите се указват успешни, като в тях взимат участие около 65 процента от съдиите и по този начин получилите подкрепа кандидати получават легитимност и от 15 предложени на Сейма, 13 са избрани за членове на Върховния съвет на съдебната власт, между които и Моника Фраковяк.

Представител на румънската съдийска организация, която членува в МЕДЕЛ разказа, че въпреки разкритията, направени преди няколко месеца от излъчения документален филм „Правосъдие в плен“ и предизвиканата в

началото голяма обществена реакция, не са последвали промени в управлението на съдебната власт и отново продължава практиката председатели на съдилища произволно да изземват дела от определени съдии и да ги възлагат на други, както и да преместват неудобни съдии от едно отделение в друго. Никой от уличените във филма заемащи ръководни позиции не е освободен от длъжност или подал оставка.

Представителят на френския синдикат на магистратите разказа за актуален случай на извършено жестоко убийство на дете, за което е задържан и обвинен рецидивист, който няколко месеца преди това е бил освободен под парична гаранция като обвиняем по друго дело за сексуално посегателство над малолетни. След разкритията за това предходно освобождаване последва бурна обществена реакция, като всяка вечер пред съдебните палати се организират масови протести, насочени срещу съдиите и прокурорите. Още преди да бъде извършена проверка на обстоятелствата по предходното освобождаване на обвиняемия, френският президент и министърът на правосъдието правят изявления, че съответните прокурори следва да бъдат наказани. Френските колеги са недоволни от реакцията на Висшия съдебен съвет, който не е предприел никакви действия за разясняване на правомощията на прокурорите и съдиите и за адекватна реакция по отношение на общественото недоволство.

Представителят на Съюза на съдиите в България на заседанието запозна участниците в заседанието с актуалната ситуация в страната. Беше дискутирано представянето от страна на МЕДЕЛ на становище като *amicus curiae* по делото на Владислава Цариградска пред ЕСПЧ за неефективно разследване на заплахите срещу нея и семейството ѝ - <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-245856>. Представителят на ССБ разказа, че все още воденото разследване за тези заплахи е висящо, като няма повдигнати обвинения както за тези заплахи, така и за дейността на станалите публично известни групи за оказване на престъпно влияние върху правосъдието. Представителите на членуващите в МЕДЕЛ организации проявиха интерес и към другото заведено от Владислава Цариградска, заедно с гражданския активист Николай Неделчев, дело пред ЕСПЧ - относно липсата на ефективен контрол върху използването на специални разузнавателни средства - <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-250005>.

На проведеното заседание на Административния съвет на МЕДЕЛ единодушно за нов член беше приета Асоциацията на арменските съдии, с

което общият брой на членуващи организации стана 25 от 18 европейски държави.

София,

Юли 2026 г.

Атанас Ст. Атанасов